

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

Олександр ГОЛОВКО

2022 р.

Робоча програма навчальної дисципліни
Основи міжнародної безпеки

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 29 «Міжнародні відносини»

(шифр і назва)

спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

(шифр і назва)

освітня програма «Міжнародні відносини та регіональні студії»

(шифр і назва)

спеціалізація _____

(шифр і назва)

вид дисципліни за вибором

(об'єктивна/ за вибором)

факультет Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

32

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу «30» серпня 2022 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: канд. екон. наук, доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства Лариса КУЧЕЧУК

Програму схвалено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Протокол від «29» серпня 2022 року № 1

Завідувач кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Анатолій ПАРФІНЕНКО

(підпис)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії»

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії»

Ганна ПАНАСЕНКО

(підпис)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від «29» серпня 2022 року № 1

Голова науково-методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Лариса ГРИГОРОВА-БЕРЕНДА

(підпис)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Основи міжнародної безпеки» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» підготовки бакалавра спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань та практичних навичок в галузі дослідження нагальних проблем міжнародної безпеки, засобів підтримки міжнародної безпеки в сучасних умовах та основних факторів впливу на її стан.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

- визначити поняття «міжнародна безпека» та її роль у розвитку світової спільноти та міжнародних відносин;
- розглянути об'єкти, суб'єкти, механізми, компоненти забезпечення функціонування системи міжнародної безпеки, її режими функціонування в умовах постбіполярної системи міжнародних відносин;
- виявити базові актуальні проблеми міжнародної безпеки, окреслити можливі варіанти їхнього вирішення;
- проаналізувати роль України в системі міжнародної безпеки, з урахуванням чиннику гібридного конфлікту на її території.

-формування наступних загальних компетентностей:

ЗК1. Знання та розуміння предметної області спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» та професійної діяльності за фахом.

ЗК2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичній діяльності.

ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, зокрема завдяки використанню інформаційних і комунікаційних технологій.

- формування наступних спеціальних (фахових) компетентностей:

СК1. Знання про природу, динаміку, принципи організації та історичні тенденції розвитку міжнародних відносин.

СК2. Здатність розуміти міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема, політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК9. Знання природи та еволюції міжнародних організацій, їх місця у системі міжнародних відносин, основних форм та перспектив співпраці України з ними.

1.3. Кількість кредитів: 3.

1.4. Загальна кількість годин 90.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	
Рік підготовки	
3-й	
Семестр	
5-й	
Лекції	
32 год.	
Семінарські заняття	
16 год.	
Самостійна робота	
42 год.	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні досягти таких результатів навчання:

РН1. Демонструвати знання, набуті у процесі навчання, щодо природи, еволюції, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також про природу та джерела зовнішньої політики держав і діяльність інших учасників міжнародних відносин.

РН3. Демонструвати знання про природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.

РН6. Розуміти принципи використання теоретичних знань з міжнародних відносин, зовнішньої політики, міжнародної безпеки та конфліктів, міжнародної регіоналістики при вирішенні практичних завдань.

РН8. Визначати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні, юридичні, економічні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобальних процесів.

РН13. Оцінювати події міжнародного життя, процеси в сфері міжнародного співробітництва та міжнародної безпеки, стан взаємодії та конфлікту в міжнародних системах.

РН18. Брати участь у фахових дискусіях із проблем міжнародних відносин, зовнішньої політики та міжнародних комунікацій, поважати опонентів і їхню точку зору.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні основи дослідження міжнародної безпеки

Тема 1. Вступ до курсу «Основи міжнародної безпеки»

Загальне уявлення про «безпеку» в суспільно-політичних науках. Рівні безпеки. Поняття «загроза, ризик, виклик». Визначення міжнародної безпеки. Концепції міжнародної безпеки. Дилеми міжнародної безпеки. Джерела загроз на рівнях індивіду, суспільства, держави. Суб'єкти та об'єкти міжнародної безпеки. Система міжнародної безпеки. Операційні моделі міжнародної безпеки.

Тема 2. Рівні міжнародної безпеки

Національна та регіональна безпека: цілі, завдання, складові, концептуальні підходи. Національні інтереси та національні цілі. Політика національної безпеки ключових геополітичних акторів (США, КНР, РФ, Індія, ЄС, Японія) та її вплив на стан міжнародної безпеки. Глобальний вимір міжнародної безпеки в геополітичних концепціях XX - поч. XXI ст.

Тема 3. Воєнна безпека сучасних держав

Теоретичні засади вивчення воєнної безпеки. Основні завдання комплексу заходів щодо підтримання режиму воєнної безпеки. Воєнна політика. Моделі забезпечення воєнної безпеки сучасної держави. Воєнні доктрини ключових геополітичних акторів. Воєнна безпека та міжнародна безпека: межі розподілу та масштаби взаємовпливу.

Тема 4. Основні галузі безпекової діяльності

Економічна безпека: сутність, проблеми забезпечення. Екологічна безпека. Енергетична безпека. Інформаційна безпека. Кібербезпека. Демографічна безпека.

Розділ 2. Сучасні проблеми міжнародної безпеки світу та України

Тема 5. Особливості постбіполярного світового порядку: нові параметри міжнародної безпеки

Демонтаж Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин. Кінець моделі «3-вимірності». Наслідки деколонізації. Конкуренція за світову гегемонію. Геостратегічні інтереси США, Китаю та Росії. Глобалізація, глокалізація та регіоналізація. «Суспільство ризику». Мобільність. Міграції. Мультикультуралізм. Нерівномірність економічного розвитку. Екологічні, енергетичні та гуманітарні проблеми. Етнічні та етно-релігійні загрози. Сепаратизм. Міжнародні організації та втручання.

Тема 6. Міжнародний тероризм як виклик міжнародній безпеці

Тероризм у фокусі наукових досліджень. Локальний та транснаціональний тероризм. ОМУ-тероризм. Соціально-демографічна база тероризму.

Релігійний чинник тероризму. Ісламський фундаменталізм та тероризм. Боротьба з тероризмом.

Тема 7. Воєнні загрози міжнародної безпеки та проблема озброєнь

Воєнний конфлікт: визначення, основний зміст, характеристики, типологія, чинники. Війна, як специфічний тип воєнного конфлікту. Особливості сучасних воєн. Асиметричні війни. Конфлікти низької інтенсивності. Гібридні війни.

Звичайні озброєння. Торгівля зброєю. Розповсюдження зброї масового ураження. Міжнародна правова база щодо контролю над озброєннями. Міжнародна організована злочинність.

Тема 8. Регіональний аспект міжнародної безпеки та європейська безпека

Регіоналізація: зміст та особливості. Етапи розвитку процесів регіональної безпеки. Проблеми безпеки на регіональному рівні: Регіональні та міжнародні організації: співпраця в галузі безпеки. Сучасні виклики для систем регіональної безпеки.

Коріння євроцентричної моделі. Процеси реформування і розширення НАТО. Європейський Союз в системі європейської безпеки. Балкани і європейська безпека. Роль ОБСЄ. РФ як загроза загальній європейській безпеці.

Тема 9. Проблеми безпеки на Близькому Сході та в інших регіонах

Іракський фактор. Палестинська проблема. Іранський фактор. Сирійський фактор. Проблеми безпеки в районі Магриба. Проблеми безпеки в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Північно-Східна Азія. Південно-Східна Азія. Південна частина Тихого океану. Південна Азія.

Тема 10. Загрози національній безпеці України

Закон про національну безпеку та воєнна доктрина України: основний зміст та цілі. Загрози національній безпеці України. Характеристика економічної, енергетичної, інформаційної, екологічної безпеки України. Геополітичний вибір України: еволюція та наслідки. Гібридний конфлікт в Україні. Співпраця України з міжнародним співтовариством в галузі міжнародної безпеки. Повномасштабне вторгнення РФ на територію України у 2022 році.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	сем	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Вступ до курсу «Основи міжнародної безпеки»	2
2	Тема 2. Рівні міжнародної безпеки	2
3	Тема 3. Воєнна безпека сучасних держав	2
4	Тема 4. Основні галузі безпекової діяльності	2
5	Тема 5. Особливості постбіполярного світового порядку	2
	Тема 6. Міжнародний тероризм як виклик міжнародній безпеці	
6	Тема 7. Воєнні загрози міжнародної безпеки	2
	Тема 8. Регіональний аспект міжнародної безпеки та європейська безпека	
7	Тема 9. Проблеми безпеки на Близькому Сході та в інших регіонах	2
8	Тема 10. Загрози національній безпеці України	2
	Разом	16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Підготувати доповіді та презентації про операційні моделі міжнародної безпеки (однополярна система безпеки, «концерт держав», багатополярна модель, глобальна (універсальна) модель) та концепції міжнародної безпеки (балансу сил, гегемонічної стабільності, балансу загроз, колективної та кооперативної безпеки, Концепція мирного співіснування).	2
2	Зробити доповіді по механізмах забезпечення національної безпеки в окремих країнах ЄС (на вибір).	4
3	Підготувати доповіді та презентації про воєнні доктрини окремих країн світу (на вибір).	4
4	Провести аналіз економічної, екологічної, енергетичної, інформаційної, демографічної безпеки та кібербезпеки США, Китаю та країн ЄС (на вибір).	4
5	Самостійно проаналізувати глобальні проблеми сучасності, а саме продовольчу, екологічну, демографічну, енергетичну проблеми, а також проблеми нерівномірності економічного розвитку, охорони здоров'я та Світового океану, як загрозу сучасній міжнародній безпеці.	4
6	Проаналізувати діяльність будь-якої чинної терористичної організації світу за наступним планом: <ul style="list-style-type: none"> • рік та місце заснування. • лідери терористичної організації та загальна кількість учасників. • причина та цілі створення. • методи боротьби, основні терористичні акти. • держави та міжнародні організації, що протидіють цій організації, їх основні напрямки боротьби. 	4
7	Самостійно підготувати відповіді на наступні питання:	4

	<ul style="list-style-type: none"> - охарактеризувати структурно-функціональні особливості феномену конфлікту та воєнного конфлікту, як його різновиду; - вивчити особливості типів воєнного конфлікту; - проаналізувати вплив воєнної глобалізації на стан міжнародної безпеки; 	
8	<p>Самостійно підготувати відповіді на наступні питання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - виявити засадничі проблеми організації систем безпеки на регіональному рівні (ЄС); - вивчити механізми співпраці регіональних та міжнародних (глобальних) структур в галузі безпеки та оцінити ефективність цього співробітництва; - виявити виклики сучасним системам регіональної безпеки в Європі; - проаналізувати проблемні моменти законодавчого і практичного характеру в галузі забезпечення регіональної безпеки в ЄС; 	4
9	<p>Охарактеризувати геополітичну ситуацію в Азійсько-Тихоокеанському регіоні, визначивши наступне:</p> <ul style="list-style-type: none"> • фактори формування сучасної геополітичної ситуації в регіоні. • загальна характеристика основних геополітичних акторів. • перспективи розвитку геостратегічної ситуації в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. 	4
10	<p>Підготувати відповіді на наступні питання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • охарактеризуйте участь України в загальноєвропейській та регіональних системах колективної безпеки. • назвіть та охарактеризуйте основні принципи державного управління національною безпекою України. • вкажіть функції, персональний склад та завдання РНБО України. • які загрози у політичній сфері є характерними для України? • які загрози у економічній сфері є характерними для України? • охарактеризуйте структуру системи забезпечення екологічної безпеки України. • охарактеризуйте стан інформаційної безпеки в сучасному світі та його вплив на стан інформаційної безпеки України. 	4
11	Підготовка до проміжного контролю	4
	Разом	42

6. Індивідуальні завдання

Не передбачені навчальним планом.

7. Методи навчання

Методи навчання – взаємодія між викладачем і студентами, під час якої відбувається передача та засвоєння знань, умінь і навичок від викладача до студента, а також самостійної та індивідуальної роботи студента.

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

1) За джерелом даних: а) Словесні: лекція (традиційна) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint презентація), пояснення, розповідь, бесіда. б) Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація. с) Практичні: практичні роботи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальних матеріалів: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів з книгою.

8. Методи контролю

Система оцінювання знань, вмінь та навичок студентів передбачає виставлення оцінок за усіма формами проведення занять. Перевірка та оцінювання знань студентів може проводитися у наступних формах:

- оцінювання роботи студентів під час практичних занять;
- проведення проміжного контролю;
- проведення підсумкового контролю.

Загальна оцінка з дисципліни визначається як сукупність балів, що студент отримує за змістовні модулі та модульний контроль. Проміжний контроль знань студентів здійснюється шляхом проведення тестування з основних навчальних елементів змістовних тем. Сума балів, які студент денної форми навчання може набрати протягом семестру під час семінарських занять та після написання проміжного контролю, дорівнює 60.

Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку. До заліку допускаються студенти, які мають не менше 30 балів з поточного контролю та написання проміжного контролю. Загальна кількість балів за успішне виконання залікових завдань становить 40. Час виконання – до 80 хвилин. Підсумковий контроль 40 балів, в т. ч: 2 теоретичних питання – 30 б (2x15); визначення понять з дисципліни (відкриті тести) – 10 б (2x5)

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль та самостійна робота									Разом	Залік	Сума
T1,2	T3,4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	ПК			
5	5	5	5	5	5	5	5	20	60	40 (мінімум - 20)	100 (мінімум - 50)
60 (мінімум - 30)											

T1, T2 ... T12 – теми розділів.
ПК- проміжний тестовий контроль

Структура та складові підсумкової оцінки з дисципліни

Поточний контроль та оцінювання самостійної роботи – 60 балів.

З них:

- виконання завдань на семінарських заняттях – 40 балів;
- проміжний тестовий контроль – 20 балів.

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях.

Критерії оцінювання знань студентів на семінарських заняттях

Усний виступ, виконання письмового завдання	Критерії оцінювання
5	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.
4	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки
3	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.
1-2	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань

Критерії проміжного контролю знань студентів

Проміжний контроль проводиться 1 раз за семестр. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначених тем (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на

семінарських заняттях. Поточний контроль проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за період теоретичного навчання. Поточний контроль знань студентів здійснюється через написання тестування. За кожен вірну відповідь студент отримує 1 бал, максимальна сума балів – 20 балів.

Підсумковий семестровий контроль

Підсумковий семестровий контроль – це підсумкове оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти за семестр, що здійснюється в університеті у формі заліку. На підсумковий семестровий контроль виносяться питання, що передбачають перевірку розуміння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу дисципліни в цілому та рівня сформованості відповідних компетентностей після опанування курсу.

Підсумковий контроль 40 балів, в т. ч: 2 теоретичних питання – 30 б (2x15):

13-15 балів отримують студенти, які повно та ґрунтовно розкрили теоретичне питання, використавши при цьому не лише обов'язкову, а й додаткову літературу;

10-12 балів отримують студенти, які в цілому розкрили теоретичне питання, однак не повно і допустивши деякі неточності. При цьому не використав на достатньому рівні обов'язкову літературу;

7-9 балів отримують студенти, які правильно визначили сутність питання, але розкрили його не повністю, допустивши деякі незначні помилки;

5-6 балів отримують студенти, які правильно визначили сутність питання, розкривши його лише частково і допустивши при цьому окремі помилки, котрі не впливають на загальне розуміння питання;

3-4 балів отримують студенти, які правильно визначили сутність питання, недостатньо або поверхово розкривши більшість його окремих положень і допустивши при цьому окремі помилки, які частково вплинули на загальне розуміння проблеми;

0-2 балів отримують студенти, які частково та поверхово розкрили лише окремі положення питання і допустили при цьому певні суттєві помилки, котрі значно вплинули на загальне розуміння питання.

Визначення понять з дисципліни (відкриті тести). За кожен правильну відповідь студент отримує 2 бали. Максимально можна отримати 10 балів.

За підсумками поточного і підсумкового контролю студент може набрати від 0 до 100 балів включно. Мінімальна кількість балів, які повинен набрати студент для одержання заліку, становить 50 балів.

У разі настання / подовження дії обставин непоборної сили здобувачам вищої освіти денної та заочної форм навчання надається можливість скласти екзамен в тестовій формі (білет містить 40 тестових завдань, здобувач одержує 1 бал за кожен вірну відповідь) дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Основи міжнародної безпеки», режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=5744>

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за дворівневим ступенем оцінювання
1 – 49	не зараховано
50 – 69	зараховано
70-89	
90-100	

10. Рекомендована література Основна література

1. Власюк О.С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики : Вибр. наук. Праці. К. : НІСД, 2016. 528 с.
2. Глобальна та національна безпека: підручник / авт. кол.: В.І. Абрамов, Г.П. Ситник, В.Ф. Смолянчук та ін. / за заг. ред. Г.П.Ситника. К. : НАДУ, 2016. 784 с.
3. Дзьобань О.П. Національна безпека: світоглядні та теоретико-методологічні засади [моногр.] Х. : Право, 2021. 776 с.
4. Кононенко К.А. Міжнародне безпекове середовище: виклики і загрози національній безпеці України. К. : НІСД, 2013. 56 с.
5. Конфлікти, що змінили світ / авт. кол. Н. Іщенко, І. Попов та ін. Х. : Фоліо, 2020. 192 с.
6. Рущенко І.П. Війна цивілізацій: анатомія російсько-українського конфлікту. К. : ВД «Києво-Могилянська Академія», 2020. 436 с.
7. Світова гібридна війна: український фронт: монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна. К. : НІСД, 2017. 496 с.
8. Трансформація стратегічної стабільності та проблеми ядерної безпеки на початку ХХІ століття: збірник наукових праць / За заг. ред. д. і. н., проф. Кудряченка А.І.; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». К. : Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2017. 296 с.
9. Buzan, Barry, Wæver, Ole. Regions and Powers (2003). The Structure of International Security. Cambridge University Press. 564 p.
10. Booth, Ken (2007). Theory of World Security. Cambridge University Press. 489 p.

Допоміжна література

1. Гантінгтон Семюел П. Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку. Пер. з англ. Наталії Климчук. Львів : Кальварія, 2006. 474 с.

2. Гавриленко Н.М., Широкий Г.М., Юлдашев Р.Е. Світова продовольча криза як наслідок війни РФ проти України // Національний інститут стратегічних досліджень, 2022, С. 1-6.
3. Зінченко В.В. Глобалізація і глобалістика : навчальний посібник. Львів: «Новий світ-2000», 2020, 428 с.
4. Кучечук Л.В. Глобальна продовольча проблема: причини виникнення та загострення // Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна, серія: «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». 2016. № 5. С. 40-44.
5. Малахова Л.В. Сідоров В.І. Глобальні проблеми як прояв кризового стану сучасного світового господарства // Трансформація міжнародних економічних відносин в епоху глобалізації : [колективна монографія] / Під. ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. С. 185-199.
6. Економічна безпека держави: навчально-методичний посібник / Живко З.Б., Черевко О.В., Копитко М.І., Зачосова Н.В., Живко М.О., Серeda В.В., Занора В.О., Бієвець А.В.; за ред. Живко З.Б. Черкаси : видавець Чабаненко Ю.А., 2019. 240 с.
7. Енергетична безпека України: методологія системного аналізу та стратегічного планування : аналіт. доп. / [Суходоля О. М., Харазішвілі Ю. М., Бобро Д. Г., Сменковський А. Ю., Рябцев Г.Л., Завгородня С. П.] ; за заг. ред. О. М. Суходолі. К. : НІСД, 2020. 178 с.
8. Краснюк І.В. Наслідки Арабської весни в політиці Близького Сходу // Науковий вісник Дипломатичної академії України. 2016. Вип. 23(2). С. 148–154.
9. Мужанова Т.М. Інформаційна безпека держави: навчальний посібник. К., 2019. 131 с.
10. Хилько М.І. Екологічна безпека України: навчальний посібник. К., 2017. 226 с.
11. Шергін С. Політологія міжнародних відносин. К. : Центр навчальної літератури, 2019. 256 с.
12. Юхименко П. Глобалізація та політика національної безпеки. К. : Центр навчальної літератури, 2021. 408 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Воєнна доктрина України URL:<https://www.kmu.gov.ua/npas/366136>
2. Закон України «Про національну безпеку України» (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року «Про Стратегію воєнної безпеки України». Указ Президента України №121/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1212021-37661>

4. Amnesty International. URL: <https://www.amnesty.org.ua>
5. Foreign Affairs /magazine/. URL: <https://www.foreignaffairs.com>
6. Foreign Policy. URL: <https://foreignpolicy.com>
7. International Security Journal. URL: <https://direct.mit.edu/isec>
8. Stockholm International Peace Research Institute. URL: <https://sipri.org>
9. RAND Corporation: Global Security. URL: <https://www.rand.org/topics/global-security.html>
10. The International Institute for Strategic Studies. URL: <https://www.iiss.org>
11. UN. URL: <https://www.un.org/en/>

12. Особливості навчання за денною формою в умовах дії обставин непоборної сили

В умовах дії форс-мажорних обмежень освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі. Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти екзамен в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Основи міжнародної безпеки» режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=5744>